

καὶ Βεν. Λεσβ.: Μεταφ. § 184 σ. 192—3), δν κατὰ φιλοσοφικὴν ἀρχὴν καὶ ἐπιστημονικὴν πίστιν δοξάζω.

Τὸ ἐγὼ δ' ἀντιλαμβανόμενον τῶν ἐν αὐτῷ αἰσθημάτων, παραστάσεων, ψυχολογικῶν τε καὶ λογικῶν, καὶ ἔννοιῶν καὶ ἀναγνωρίζον αὐτὰς ὡς αὐτὰς ταύτας ἀναπαράγει ἐν αὐταῖς καὶ δι' αὐτῶν ἐν ἑαυτῷ τὸ οὐκεγώ καθ' ὅλους τοὺς δυνατοὺς τρόπους τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ: κατὰ ποσόν, ποιόν, ἀναφοράν, τρόπον καὶ οὕτω γνωρίζει αὐτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Γ'. Τὸ χριτήριον τοῦ ἐγὼ περὶ τῆς ἀντικειμενικῆς ὑπάρξεως τοῦ οὐκεγώ καὶ μεταφυσικῆς γνώσεως αὐτοῦ.

§§ 138—148.

138. Τὸ ζήτημα περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ εἰδέναι.

Ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ μέγα καὶ δυσεπίλυτον πρόβλημα ὃν ὑπάρχῃ ἐν γένει εἰδέναι (πρᾶλ. Fr. Kirchner, Metaph. S. 38. Baumann, Die Lehren von Raum, Zeit und Mathematik, II. S. 45 ff.—Windelband, Ueber die Gewissheit der Erkenntniss. — O. Liebmann, Zur Analysis der Wirklichkeit, 2 Aufl. S. 1—15. Beneke, Metaph. S. 43 f. — Apelt. Metaph. S. 499. — H. Wolff, Zusammenhang unserer Vorstellung mit den Dingen. — Schmitz-Dumont, Mathematische Elemente der Erkenntnisstheorie. — H. Wolff, Specul. und Philosophie, II. S. 230. — H. v. Schöler, Kritik der wissenschaftlichen Erkenntnisse. S. 388. 485—492).

Τὸ πρόβλημα τοῦτο τὰ διάφορα φιλοσοφικὰ συστήματα ἔλυσαν διαφόρως (πρᾶλ. καὶ Μαργαρίτην Εὐαγγελίδην, Ἰστορίαν τῆς Θεωρίας τῆς γνώσεως, 1885, τεῦχος Α', σ. 13—18). ἐγὼ συντάσσομαι τοῖς δοξάζουσιν, ὅτι ὑπάρχει εἰδέναι, καὶ ὅτι ἡ ἡμετέρᾳ λογικῇ φύσις εἶνε ἐπιδεκτικὴ αὐτοῦ· τοιοῦτοι δ' εἶνε πάντες πλὴν τῶν σκεπτικῶν (πρᾶλ. H. Ritter, Log. u. Metaph. § 105—136. S. 117—176, ἰδίως τὴν σημείωσιν τῆς 135 § σ. 171—176).

139. Ἀπόδειξις, ὅτι ὑπάρχει εἰδέναι.

Παραδέχομαι μέν, ὅτι ὑπάρχει εἰδέναι ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ἡνὶ ἐξέφρασα ἐν τῷ περὶ ὑπάρξεως καὶ γνώσεως κεφαλαίῳ, ἵτοι τὴν δὲ: τοῦ ἀγαμφισθητήτως ἐκτὸς αὐτοῦ ὑπάρχοντος οὐκεγὼ φέρον τὸ ἐγὼ τοὺς φύσει αὐτῷ ὑπάρχοντας τύπους πλήρεις συμφέρει ἐν ἑαυτῷ σὺν αὐτοῖς καὶ αὐτὸς τὸ αὐτοὺς πληροῦν οὐκεγὼ· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πληροῦν (τὸ αἴσθημα) (πρᾶλ. 205—210. 280—281) λαμβάνει ὄνομά τι ἀρμόζον μᾶλλον τῷ τύπῳ τοῦ φέροντος αὐτόν, τοῦ ἐγὼ, ἢ τῇ οὐσίᾳ καὶ φύσει τοῦ φερομένου, τοῦ πληροῦντος τὸν τύπον τοῦτον οὐκεγὼ, γιγνώσκεται μὲν ὡς εἰκός τὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸς εἶνε ἐξ ὑποκειμένου, ἀγνοεῖται δὲ τὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸς εἶνε ἐξ ἀντικειμένου (πρᾶλ. Condillac, Logique. 1780, μετάφρασις Δ.Δ. Φιλιππίδου, 1801, σ. 54—55.—H. v. Schöler, Krit. S. 484—486).

'Αλλ' ἡ ὑποκειμενικὴ αὕτη γνῶσις κεῖται κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην τοσοῦτον ἐγγὺς τῇ ἀντικειμενικῇ, ὥστε τολμῶ νὰ θεωρήσω αὐτὴν ἴσοδύναμον πρὸς αὐτήν. Διότι τὸ ἡμέτερον ζήτημα εἶνε ἐν ὑπάρχῃ τι ἐκτὸς τοῦ ἐγὼ ἐν χώρῳ καὶ χρόνῳ κείμενον χώρον τριχῇ διαστατὸν κατέχον καὶ τῇς τοῦ ἀδιαχωρήτου ἴδιότητος εὔμοιροῦν, καὶ ἀποδέδειται, ὅτι ὑπάρχει τοιοῦτόν τι ὄν. Ζητεῖται δὲ νῦν τί εἶνε τὸ ὑπάρχον τοῦτο «τί». Τοῦτο βεβαίως ὡς παριστάμενον τῷ ἐγὼ πρῶτον ἡδη εἶνε αὐτῷ ἄγνωστον (πρᾶλ. καὶ Lotze, Met. § 12. S. 41), ἀλλ' ἄγνωστον οὐχὶ κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ καὶ φύσιν, διότι ἡ μὲν οὐσία αὐτοῦ ὡς συγισταμένη εἰς τὸ κατέχειν χώρον τριχῇ διαστατὸν καὶ τὸ τῆς τοῦ ἀδιαχωρήτου ἴδιότητος εὔμοιροῦν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἴδιοτήτων τούτων διατιθέναι, ἀλλοιοῦν, ἡ δὲ φύσις αὐτοῦ εἰς τὸ οὖτως ἡ οὖτω κατέχειν τὸν χώρον τοῦτον καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰς τὸ οὖτως ἡ οὖτω διατιθέναι, ἀλλοιοῦν (§ 119) εἶνε τῷ ἐγὼ γνωστή· ἀλλ' ἄγνωστον μόνον κατὰ τὸ ὄνομα· τὸ ὄνομα δὲ δέον, ὡς εἰκός, νὰ δοθῇ αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἐγὼ, βαπτιζόμενῷ οὖτως εἰπεῖν ὑπὸ αὐτοῦ συνφδὰ τοῖς τύποις τοῖς φύσει αὐτῷ ὑπάρχουσι· καὶ θὰ ἀρμόζῃ μὲν βεβαίως, καθὰ εἴρηται, τὸ διδόμενον τοῦτο ὄνομα μᾶλλον τῷ τύπῳ τοῦ ἐγὼ ἡ τῇ οὐσίᾳ καὶ φύσει τοῦ οὐκεγὼ, ἀλλὰ πάντοτε ἀδιαφιλονεικήτως ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν (πρᾶλ. καὶ P. Volkmann. Denken u. Sein. S. 6—7).

Κατὰ ταῦτα παραδέχομαι εἰλικρινῶς ἀντικειμενικὴν γνῶσιν ἦτοι εἰδέναι, ἀλλὰ βεβαίως πάντοτε συνῳδὰ τῇ ἡμετέρᾳ λογικῇ φύσει (§ 207) (πρβλ. καὶ Leop. Besser, Was ist Empfindung? S. 37).

140. Τὸ ἀξίωμα τῆς ταυτότητος ἐπαρκὲς πρὸς ἀπόδειξιν ἀντικειμενικῆς ὑπάρξεως.

Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῆς ἀντικειμενικῆς ταύτης γνώσεως τοῦ ἐγὼ περὶ τῆς ἀντικειμενικῆς ὑπάρξεως τοῦ οὐκεγὼ πέπεισμαι, ὅτι τὸ ἀξίωμα τῆς ταύτοτητος καὶ ἀντιφάσεως εἶνε ἐπαρκές· ως τοιοῦτον δὲ ἴκανὸν πρὸς λύσιν τοῦ ἡμετέρου προβλήματος καὶ δὴ παροχὴν μεταφυσικῆς γνώσεως· καὶ εἰκότως· διότι, ἀποδεικνυομένου, ὅτι πᾶσα πρότασις ἔχουσα ὑποκείμενον καὶ κατηγορούμενον τὸ αὐτό, εἶνε μεταφυσικῶς ἡ ἀπολύτως βεβαία (πρβλ. Hermann Wolff, Speculat. und Philosophie, Bnd. II. S. 239—249. Βενιαρ. Λεσβ. μεταφ. σ. 194).

141. Λογικὴ ἀλήθεια.

Πραγματικὴ ἀλήθεια.

Δέον δὲ ὅμως τὸ ἐγὼ νὰ μὴ συγχέῃ τὴν λογικήν, τυπικήν, γνῶσιν πρὸς τὴν πραγματικὴν καὶ ὑλικὴν τοιαύτην· διότι ἔκείνη ως ἀποβλέπουσα εἰς τὴν μορφὴν τοῦ νοεῖν, εἰς τοὺς κενοὺς τύπους τοῦ ἐγὼ, ἐπιτυγχάνεται ἀσφαλῶς διὰ τοῦ ἀξιώματος τούτου, αὕτη ως ἀποβλέπουσα εἰς τοὺς αὐτοὺς μὲν τύπους, ἀλλὰ πεπληρωμένους δι’ ὑλης εἰλημμένης ἄλλοθέν ποθεν, ἔξωθεν, ἐκ τῆς πείρας, δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ μεταφυσικῶς ἐκ γενικῶν ἀρχῶν· (πρβλ. Loss. Philos. Real-Lexikon. B. II. S. 202).

142. Τί ἀπαιτεῖται πρὸς ὑπάρξιν μεταφυσικῆς γνώσεως.

Τί εἶναι πείρα.

Διὸ πρὸς ὑπάρξιν μεταφυσικῆς γνώσεως εἶνε ἀνάγκη οὐ μόνον ἡ ἔννοια τοῦ ὑποκειμένου νὰ περιέχῃ ἡ νὰ εἶναι ἵση πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ κατηγορουμένου, ἀλλὰ καὶ τὸ νοούμενον ἀντικείμενον,

πρὸς δ' τὸ ὑποκείμενον ἀναφέρεται, νὰ κεῖται ἐκτὸς τοῦ νοοῦντος ἐγὼ οὗτοι νὰ εἶνε ὅν αὐθύπαρκτον, σῶμα μαρτυρούμενον, βεβαιούμενον ὑπὸ τῶν εἰρημένων γιωστικῶν μέσων τοῦ ὑποκειμένου καὶ αὐτοῦ τούτου· οὗτοι ἵνα ἡ γνῶσις εἶνε ἀντικειμενική, δέον τὸ ἀντικείμενον, πρὸς δ' τὸ ὑποκείμενον ἀναφέρεται, νὰ δύνηται νὰ διεδωται ἐν πραγματικῇ ἢ δυνατῇ πείρᾳ.

Πεῖρα δ' εἶνε ἡ μορφὴ τοῦ πραγματικοῦ ἀντικειμένου (πρᾶλ. N. Kotz. ἱστορ. τῆς φιλοσοφ. τόμ. 4 σ. 187.—Wolff, Specul. u. Philosoph. II. S. 228).

Τὴν περιοχὴν δὲ αὐτῆς ἀποτελεῖ τὸ πλάτος (Umfang) παντὸς ἔχείγου, οὐ εἶνε δύνατη ἀντίληψίς τις (ἔξωτερική ἢ ἐσωτερική (πρᾶλ. R. Zimmermann, Philosoph. Propäd. S. 133).

Αἱ δύο δὲ αὗται αἰσθήσεις, ἡ ἐσωτερική καὶ ἔξωτερική (§ 98—100), θεωροῦνται αἱ μόναι πηγαὶ τῆς πείρας (πρᾶλ. John Locke, Versuch über den menschlichen Verstand. (Philosoph. Bibliothek Bnd. 50) I. Bnd. Buch. II, Kap. 1, §§ 1—5 πρᾶλ. καὶ A. Riehl, Der philos. Kriticismus, I. S. 21).

Ἡ πεῖρα δὲ προμηθεύουσα τὴν ὄλην πάσης γνῶσεως (Locke, αὐτόθι) ἀποτελεῖ καὶ τὴν ἀμεσον γνῶσιν, τὴν αἰσθησιν καὶ τὴν νόησιν (πρᾶλ. N. Kotziān, ἱστορ. τῆς φιλοσοφ. τ. 4. σ. 187. Herm. Wolff. Specul. u. Philos. II. S. 228).

143. Τί εἶνε τὰ αἰσθήματα ἀνευ πείρας.

Ἄνευ δὲ ἀμέσου ἢ ἐμμέσου πείρας τὰ αἰσθήματα, αἱ παραστάσεις, αἱ ἔννοιαι, εἰ καὶ ἀρχικῶς ταῦτα ἀνευ πείρας εἶνε ἀδύνατον νὰ ὑπάρξωσιν, ὅτε τοῦ ἐγὼ ἀπλοῦ ὅντος καὶ ὡς τοιούτου ἀδύνατοῦντος νὰ ἀποθῇ ἀφ' ἑαυτοῦ πληθὺς, καθὼς ὁ σοφὸς Geulinx ὁρθῶς παρετήρησε (πρᾶλ. Flügel, Probl. der Philos. №. 68 S. 100. Wundt, Vorlesungen. S. 12, καὶ S. 127.—Zimmermann, ἔνθ' ἀν. § 23 S. 21), εἶνε ὄλως κενὰ καὶ δῆ καὶ ἡ ἀναφορὰ αὐτῶν οὗτοι αἱ γνῶσεις (πρᾶλ. Herm. Wolff. Specul. u. Philos. II. S. 219).

Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, λέγει ὁ σοφὸς Wundt (Grundzüge, B. I. S. 8), δὲν δύναται νὰ συναθροίσῃ πείρας χωρὶς νὰ διέφανη αὐτὰς συγχρόνως διὰ τῆς θεωρίας.

144. Πραγματική, μεταφυσική, λύσις τοῦ ἡμετέρου προβλήματος διὰ τοῦ ἀξιώματος τῆς ταυτότητος.

'Αλλ' ἀναμφισβήτητως τὸ ἡμέτερον πρόβλημα διὰ τοῦ ἀξιώματος τῆς ταυτότητος καὶ τῆς ἀντιφάσεως λύεται πραγματικῶς· διότι ὡς παρακατιόντες δύσμεθα καὶ κατὰ τὸν Collier καὶ Berkeley καὶ κατ' αὐτὸν τὸ Fichte οὐκεγὼ ὑπάρχει (πρβλ. Rixner, Geschichte der Philosophie. Bnd. III. S. 130—135 Bauer, Geschichte der Philosophie. S. 320. Krug. Philos. Lex. Bnd. II. S. 32.—O. Flügel, Die Probleme der Philosophie. S. 14.—J. Reiner, Was muss man von der Philosophie wissen? S. 79).

Βεβαίως τοῦτο τὸ οὐκεγὼ κατὰ τὸν Fichte κεῖται ἐκτὸς τοῦ ἔγω, ἀτε ἐμφανιζόμενον ὡς περιορισμός τις, ὡς φραγμός τις, καὶ κατέχον χώρον (πρβλ. Heinrich Ritter, Log. u. Metaph. Bnd. I. §§ 137—170. S. 176—238).

Κατὰ τὸ ἀξιώμα τοῦτο ἀποδεικνύεται πραγματικῶς, ὅτι ἔγω καὶ οὐκεγὼ δὲν εἶνε τὸ αὐτό.

'Επομένως ὑπάρχει ἔγω, ὑπάρχει οὐκεγώ, καὶ τὸ ἔγω γνωρίζει τὸ οὐκεγὼ μεταφυσικῶς, ἀντικειμενικῶς, κατὰ τὸν ἡμέτερον τρόπον τοῦ νοεῖν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ

§§ 145—204.

**145. Καὶ τὰ ἴδαικὰ συστήματα παραδέχονται,
ὅτι ὑπάρχει ἔγω καὶ οὐκεγώ.**

'Απορεῖται 1) ποῦ κεῖται τὸ οὐκεγώ, 2) πῶς τὸ ἔγω γνωρίζει αὐτό.

"Οτι δ' ὑπάρχει ἔγω καὶ οὐκεγώ παραδέχονται, ὡς ἐν § 125 εἰρηται, καὶ αὐτὰ τὰ ἴδαικὰ συστήματα, σὺ μόνον τὰ πραγματικά.

Απορεῖται δὲ μόνον I. ποῦ κεῖται τὸ οὐκεγώ καὶ II. πῶς τὸ ἔγώ γνωρίζει αὐτό. Περὶ μὲν τοῦ I. εἶνε δυναταὶ τρεῖς ὑποθέσεις. οἱότι εἶνε δυνατόν, νοητόν, νὰ κεῖται 1ον μόνον ἐν τῷ ἔγώ ως παράστασις, 2ον μόνον ἔκτὸς τοῦ ἔγώ ως ὅντως ὅν· καὶ 3ον καὶ ἐντὸς καὶ ἔκτὸς τοῦ ἔγώ· ἔκτὸς μὲν αὐτῷ πραγματικῶς κατὰ τὴν 2αν ὑπόθεσιν, ἐντὸς δ' αὐτοῦ ἰδεωδός κατὰ τὴν 1ην· περὶ δὲ τοῦ II. μία· δι' ἀλληλεπιδράσεως τῶν αἰσθήσεων καὶ ψυχικῆς ἀντιλήψεως.

Περὶ μὲν τοῦ I. ἐκ τῶν τριῶν ὑποθέσεων ἔγώ παραδέχομαι τὴν 3ην· περὶ δὲ τοῦ II. πιστεύω, ὅτι τὸ ἔγώ γνωρίζει τὸ σύκεγώ οὕτως ως γνωρίζει ἑαυτό, τὸ ἑαυτοῦ σῶμα, τὴν ἑαυτοῦ ὑπαρξίαν (§ 124).

Τό τε ἔγώ τό τε οὐκεγώ κέκτηται, ως εἴρηται ἐν § 133, μέσα γνωστικά, ἡτοι 1) μέσα, δι' ὃν τὸ μὲν ἔγώ γνωρίζει τὸ οὐκεγώ, 2) τὸ δὲ οὐκεγώ γνωρίζει ἑαυτὸ τῷ ἔγώ.

146. Γνωστικὰ μέσα: ὑποκειμενικὰ καὶ ἀντικειμενικά.

Κριτήριον δι' οὗ ἐξελέγχεται ἡ ἀλήθεια τῆς ἀντικειμενικῆς ὑπάρξεως.

Πρὸς ἐπίτευξιν δ' ἀντικειμενικῆς γνώσεως δέον νὰ ἐξετασθῶσι τίνα εἶνε I. τὰ μέσα, δι' ὃν τὸ ἔγώ γνωρίζει τὸ οὐκεγώ. II. τὰ μέσα, δι' ὃν τὸ οὐκεγώ γνωρίζει τὴν ἑαυτοῦ ὑπαρξίαν τῷ ἔγώ. III. τὸ κριτήριον, δι' οὗ ἐξελέγχεται ἡ ἀλήθεια τῆς ἀντικειμενικῆς ὑπάρξεως.

I. Τὰ μέσα, δι' ὃν τὸ ἔγώ γνωρίζει τὸ οὐκεγώ.

Τὰ μέσα ταῦτα εἶνε, ως ἐν § 133 εἴρηται, : α') ἡ αἰσθησις, β) ὁ νοῦς καὶ γ) ὁ λόγος.

II. Τὰ μέσα δι' ὃν τὸ οὐκεγώ γνωρίζει ἑαυτὸ τῷ ἔγώ.

Τὰ μέσα ταῦτα εἶνε, ως αὐτόθι (§ 133) εἴρηται, αἱ ποιότητες καὶ αἱ ἴδιότητες.

Αἱ ποιότητες δὲ καὶ αἱ ἴδιότητες εἶνε καὶ τὰ μόνα στοιχεῖα τῆς γνώσεως τοῦ ἔγώ περὶ τοῦ οὐκεγώ.

III. Τὸ κριτήριον τοῦ ἐγὼ περὶ τῆς ἀντικειμενικότητος τῶν στοιχείων τῆς γνώσεως.

Τὸ κριτήριον ὃτοι μέσον, ὅπερ ἔχει τὸ ἐγὼ πρὸς ἐξέλεγξιν, ἐὰν αἱ αἰσθήσεις, ὁ νοῦς καὶ ὁ λόγος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συγειδήσεως δύνωνται νὰ βεβαιώσωσιν αὐτὸ περὶ τῆς ἀντικειμενικῆς ὑπάρξεως τοῦ προκαλοῦντος τὰς ποιότητας ὃτοι τὴν αἰσθησιν καὶ τὴν νόησιν τοῦ ἐγὼ εἶνε, ὡς ἐν §§ 138—144 εἴρηται, τὸ ἀξιώμα τῆς ταυτότητος καὶ τῆς ἀντιφάσεως:

I. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

§§ 147—190.

147. Ψυχολογία καὶ φιλοσοφικὰ συστήματα.

Ποῦ κεῖται ἡ περὶ ψυχῆς ἔρις.

Τὰ μέσα ὃι ὡν τὸ ἐγὼ γνωρίζει τὸ οὐκεγὼ εἶνε τὸ γνωστικὸν μέρος τῶν ψυχικῶν δυνάμεων α') τὸ αἰσθητικόν: ἡ αἰσθητικότης· β') τὸ λογικόν: ἡ κριτικὴ δύναμις, ὁ λόγος (πρβλ. καὶ Mellin, Wörterbuch der crit. Philosophie. Bnd. II. Abth. I. S. 384).

Οἱ μεγάλοι φιλόσοφοι οἱ καὶ μεγάλοι ψυχολόγοι ὅντες ἀνέλυσαν, ἀνέπτυξαν καὶ ἐταξινόμησαν τὸ περιεχόμενον τοῦ ἡμετέρου συνειδότος πολυμερῶς μὲν καὶ πολυτρόπως, ἀλλὰ πάντοτε ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ φῶντος φιλοσοφικοῦ συστήματος. Διὸ ἡ ταξινόμησις τῶν ψυχικῶν δυνάμεων συνφέδα τῇ καταγωγῇ καὶ ἐκδοχῇ αὐτῶν παρηκολούθει τὴν ἀντίληψιν τῆς ψυχῆς, ἡ δὲ ἀντίληψις τῆς ψυχῆς τὸ σύστημα μετὰ πασῶν τῶν φάσεων, ὡς ἀγὰ τοὺς αἰῶνας ἐλάμβανε, καὶ τῶν παραλλαγῶν τῶν φάσεων τούτων (πρβλ. καὶ Fr. Harms. Die Philosophie in ihrer Gesch. Erster Theil. Gesch. der Psych. Vorwort. S. V—VIII καὶ S. 104—108).

Ἡ ψυχολογία δὲ παντὸς φιλοσοφικοῦ συστήματος ἐξήρτηται ἐκ τῆς προϋποθέσεως τῆς ψυχῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ὡς τινος διαφόρου ἀπὸ τοῦ σώματος αὐτοῦ (πρβλ. Bitter Johann. Lichtenfels.

Lehrbuch zur Einleitung in die Philosophie, § 1—6, S. 21—24).

‘Η περὶ ψυχῆς ὁ’ ἔρις ἡ ὑφιστημένη μεταξὺ τῶν διαφόρων φιλοσοφικῶν συστημάτων δὲν κεῖται ἐν τῷ ὅντι ὑπάρχη τοιοῦτόν τι, διότι τὴν ὑπαρξίαν τοιαύτης τιγδὸς ἀρχῆς αναγνωρίζουσι πάντα τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα (πρᾶλ. Hermann. Wolff. Speculation u. Philos. Bnd. II. S. 177. Καρολ. Σχαϊδεμάχερ, μελέται κατὰ τοῦ ὑλισμοῦ, μεταφρ. Ἰγνατίου Γ. Μοσχάκη, σ. 91), ἀλλ’ ἐν αὐτῷ ὡς τί γοητέον τοῦτο τὸ «τί», ὡς πλέον τι ἡ ὡς τι ψιλὸν (ἀπλοῦν) ὑποχείμενον τῆς παραστατικῆς ἐνεργητικότητος (πρᾶλ. Lichtenfels, ἐνθ' ἀν. § 14 S. 30).

148. Ψυχικαὶ δυνάμεις.

Ἐρευναὶ περὶ αὐτῶν γενικὴ καὶ εἰδικὴ. §§ 148—190.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀνάλυσις, ἀνάπτυξις καὶ ἔκθεσις τοῦ ψυχολογικοῦ ζητήματος κατὰ πάντα τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα, τὰς φάσεις καὶ τὰς παραλλαγὰς αὐτῶν θὰ μὲ παρέσυρεν, ὡς εἰκός, μακρὰν καὶ θὰ μὲ ἀπεπλάγα τοῦ οὗ προτίθεμαι σκοποῦ, σημειῶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἡ ἀκολουθῶ θεωρίας βραχέα τινὰ συνφδὰ τῇ προτεθέσῃ ἀρχῇ περὶ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων γενικῶς μὲν περὶ πασῶν, εἰςικώτερον δέ πως περὶ τῶν γνωστικῶν καὶ ἐξ αὐτῶν μόνον περὶ τῆς αἰσθήσεως, νοῦ καὶ λόγου· καὶ περὶ αὐτῶν πάλιν μόνον τοσαῦτα, ὅσα θὰ ἐθεωροῦντά πως ἀποχρῶντα διὰ τὸ ἡμέτερον πρόβλημα (πρᾶλ. H. v. Schöler, Krit. S. 289—389 καὶ 80—147.—Wundt, Grundzüge der physiolog. Psychologie, Bnd. I. S. 13—20.7.—W. Volkmann, Lehrbuch der Psycholog. Bnd. II. S. 449—508.—Lichtenfels, ἐνθ' ἀν. Erster Theil. Allgemeine Psychologie. § 14—31. S. 30—51).

Λοιπὸν θὰ ῥηθῶσι καὶ ἐν τούτῳ καὶ ἐν ἐκείνῳ τοσαῦτα, ὅσα συμπληροῦντα ἄλληλα θὰ ἡδύναντο νὰ δεξιῶσιν ἔστω καὶ ἀτελῶς τὴν φύσιν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας τοῦ γνωστικοῦ μέρους τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, διότι ἡ λύσις τοῦ ἡμετέρου προβλήματος ἐκ τούτου κυρίως ἤρτηται, καὶ δὴ τί εἶνε 1) αἴσθησις, 2) νοῦς, καὶ 3) λόγος· τούτου δὲ γενομένου θὰ ἐγιγνώσκετο 4) ἐν πολὺ σχέ-

σει ἴστανται τὰ μέλη τῆς τρισυποστάτου ταύτης γνωστικῆς δυνάμεως τῆς χ οὐσίας, τοῦ πνεύματος α) πρὸς ἄλληλα, β) πρὸς τὸ οὐκεγώ : τὰ ἀντικείμενα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΤΕΜΠΤΟΝ

Α'. Περὶ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων γενικῶς.

§ 149—158.

149. Αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις ἐκφάνσεις τῆς χ οὐσίας.

Ἐξωτερικέύονται διὰ τῆς ψ οὐσίας.

Ἐμφανίζονται ὑπὸ δύο μορφῶν.

Μεταλλαμβάνουσι τῆς οὐσίας καὶ φύσεως τῆς ψ οὐσίας.

Ἡ χ οὐσία κατέστησε τὴν ψ προσφυὰ πρὸς ἐκφανσιν τῶν ἐαυτῆς ιδιοτήτων.

Ἐν § 112. 113 εἴρηται, ὅτι αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις αἱ τε γνωστικαὶ : αἰσθησις, νοῦς, λόγος, αἱ τε κινητικαὶ : συναίσθησις, ἐπιθυμία καὶ βούλησις, εἶνε ἐξωτερικεύσεις, ἐκφάνσεις, τῆς ψ (νοούσης) οὐσίας.

Πᾶσαι δ' αἱ δυνάμεις αὗται πηγάζουσι μὲν ἐκ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως τῆς χ οὐσίας, ἀλλ' ἐξωτερικεύονται διὰ τῆς ψ (§ 261).

Οὕτω δ' ἐξωτερικευομένων τῶν ψυχικῶν δυνάμεων ἀμαυροῦται, νοθεύεται, τὸ γνήσιον τῆς οὐσίας καὶ φύσεως αὐτῶν δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι δὲν εἶνε οὔτε πνευματικά, οὔτε ὄλικα, εἶνε μέσον τις μετέχον ἀμφοτέρων τῶν παραγόντων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἡττον.

Διὸ ἐμφανίζονται ὑπὸ δύο μορφῶν· ὡν ἢ μὲν φέρει τοὺς χαρακτῆρας τῆς χ, τῆς ζωοποιούσης, οὐσίας, ἢ δὲ τῆς ψ, τῆς ζωοποιουμένης (§ 10—29).

Αἱ ἐξωτερικεύσεις δ' αἱ τοὺς χαρακτῆρας τῆς χ οὐσίας φέρουσαι εἶνε τὸ νοεῖν, λογίζεσθαι καὶ βούλεσθαι, αἱ δὲ τοὺς τῆς ψ τὸ αἰσθάνεσθαι, συναίσθάνεσθαι καὶ ἐπιθυμεῖν. Ἐκ τῶν ψυχικῶν δύναμεων αἱ μὲν πρῶται θεωροῦνται ὡς ἀνώτεραι, αἱ δὲ δεύτεραι ὡς κατώτεραι.

Αἱ ψυχικαὶ δὲ δυνάμεις ὡς ἐκφαινόμεναι διὰ τῆς ψ οὐσίας μεταλαμβάνουσιν, ὡς εἰκός, καὶ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως αὐτῆς.

Ἡ χ δ' οὐσία διωργάνισε τὴν ψ καὶ κατέστησεν αὐτὴν προσφυῖ πρὸς ἔκφανσιν τῶν ἑαυτῆς ἴδιοτήτων (§§ 21—22).

**Ι Ζ Ο Πρὸς ἔκφανσιν τῶν ἴδιοτήτων τῆς χ οὐσίας
ῶρισται ἀνὰ ἐν μὲν ψυχικὸν κέντρον διὰ μίαν
ἐκάστην· ἐν δὲ κοινὸν διὰ πάσας δυοῦ.**

Πρὸς ἔκφανσιν δὲ τῶν ἴδιοτήτων τῆς χ οὐσίας ὤρισται ἀνὰ ἐν ψυχικὸν κέντρον διὰ μίαν ἐκάστην αὐτῶν, ἐν δὲ κοινὸν διὰ πάσας δύο, καὶ τὸ μὲν κοινὸν ἐδράζεται ἐν τοῖς μετωπιαίοις λοβοῖς, τὰ δὲ ἴδια ἐν ταῖς λοιποῖς χώραις τῆς φλοιώδους φαιᾶς σύστας τῶν ἡμισφαιρίων τοῦ προσθίου ἐγκεφάλου, πάντα δὲ πάντως ἐν τοῖς συνδετικοῖς κέντροις τοῦ Flechsig (πρᾶλ. Die Localisation der geistigen Vorgänge).

Συμβαίνει οἶονεὶ πόλωσις, σύζευξις, τοῦ μετωπιαίου κοινοῦ κέντρου πρὸς τὰ διάφορα ἴδια μνημονικὰ κέντρα.

Ο ὄργανικὸς δ' οὗτος μηχανισμὸς ἦτο ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἀνευ πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐξωτερικεύσεως τῆς χ οὐσίας διὰ τῆς ψ.

Τὰ κέντρα δ' ἔχουσιν ἐνότητα πρὸς τε ἄλληλα καὶ πρὸς τὸ κοινὸν κέντρον καὶ κατ' ἀκολουθίαν αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις ἔχουσιν ἀπόλυτον ἐνότητα κατ' οὐσίαν τε καὶ μορφὴν πρὸς ἄλλήλας οὔσαι ἐκφάνσεις ἔστω καὶ νενοθευμέναι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας: τῆς χ: τοῦ πνεύματος.

Αλλὰ καὶ εἰ ὁ ὄργανισμὸς καὶ αἱ δι' αὐτοῦ ἐκφαινόμεναι ψυχικαὶ δυνάμεις ἦσαν προϊόντα μόνον τῆς ψ οὐσίας καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὰ ψυχικὰ κέντρα ἦσαν τὰ μόνα αἴτια τῶν ψυχικῶν τούτων φαινομένων, πάλιν δὲν θὰ ἥδύναντο νὰ θεωρηθῶσιν ὡς αὐθυπόστατα καὶ αὐθύπαρκτα καὶ ἐπομένως νὰ ἐκδηλώσῃ ἔκαστον τὴν οἰκείαν αὐτῷ φυσιολογικὴν λειτουργίαν κεχωρισμένως τῶν λοιπῶν κέντρων, ἀνεξαρτήτως, ἀνευ συνεργίας τῶν ἄλλων κέντρων καὶ ἰδίως πρὸς τὸ κοινόν.

Κατὰ ταῦτα δ' εἰς τὴν δρᾶσιν τοῦ ὑπουργοῦσι μὲν καθὼς μαρτυρῶσι τὰ τε πειράματα τῶν φυσιολόγων καὶ ἡ κλινικὴ αἱ

πρόσθιαι μοῖραι τῶν μετωπιαίων λοβῶν (προμετωπιαῖος λοβὸς) (Viault, 882—3, Κατσ. B' 94)· καὶ ἐπομένως ἡ τε προσοχὴ καὶ σκέψις καὶ ἡ χυρίως διανοητικὴ καὶ αὐτοπροσάρτος δρᾶσις φαίνεται, ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἔκδηλωθῶσιν ἄνευ τῶν μετωπιαίων λοβῶν (Viault, 884). ἀλλὰ καὶ τὰ κέντρα τῆς ἀκουστικῆς καὶ ὀπτικῆς μνήμης τῶν λέξεών καὶ τῆς ἀρθρώσεως τῶν λέξεων, τὰ ἐντετοπισμένα ἐν ὥρισμέναις χώραις τοῦ ἐγκεφαλικοῦ φλοιοῦ, ἄλλαις πλὴν τῆς προμετωπιαίας, εἶναι καὶ ταῦτα κέντρα, ὃν ἡ ἀκεραιότης τυγχάνει οὖσα ἀπαραίτητος πρὸς ἐντελῆ καὶ φυσιολογικὴν λειτουργίαν αὐτοῦ (τοῦ νοῦ) (Viault, αὐτόθι).

Ι Ι Σ Ι . Τί χρήζει ἡ διάνοια πρὸς ἔξωτερίκευσιν.

Τί ἀπαιτεῖται, ίνα παραχθῇ τὸ αἴσθημα.

Ἐκ πάντων δὲ τῶν εἰρημένων καὶ πλείστων ἄλλων συνάγεται, ὅτι ἡ διάνοια ἡ θεμελιώδης αὕτη ἴδιότης τῆς χ οὐσίας, ἵνα ἐκφανθῇ, ἔξωτερικευθῆ, διὰ τῆς ψ, χρήζει τῆς ἐναρμονίου συνεργίας συμπάσης τῆς οὐσίας τῆς ὡς ἐγὼ ἐμφανιζομένης, ἐκφαινομένης (§ 78).

Διὸ δοξάζω κατ' ἐπιστημονικὴν πίστιν καὶ φιλοσοφικὴν ἀρχήν, ὅτι ἵνα παραχθῇ ἡ ἀλλοίωσις ἐκείνη τῆς ὑποκειμενικῆς συνειδήσεως ἡ καλουμένη αἴσθημα δὲν ἀρκεῖ μόνον ἵνα αἱ ἐπὶ τῆς νευρίνης οὐσίας τῶν αἰσθητηρίων συσκευῶν ἐνασκούμεναι ἐντυπώσεις ιον γίγνωνται ἀντιληπταὶ αὐτόθι· Ζον ἔξικνῶνται εἰδικευμέναι εἰς τὰ οἰκεῖα, φλοιώδη ψυχικὰ κέντρα, ἀλλ' ἀνάγκη προσέτι ἵνα Ζον ἐπικοινωνῶσι τὰ ἐπηρεασθέντα ταῦτα ψυχικὰ κέντρα πρὸς τὸν μετωπιαῖον φλοιὸν (§§ 79—80), πρὸς τὸ μέγα πρόσθιον συνδετικὸν κέντρον τοῦ Flechsig (πρβλ. Κατσαρ. Παθολ. τῶν νεύρων τόμ. B', σ. 94 καὶ Flechsig Die Local. d. Geist. Vorg. S. 50—69).

Ἐκ τῆς συρράξεως δ' οὕτως εἰπεῖν ταύτης, ἵνα μετὰ τοῦ Jolyet (Physiol. 884) εἶπω, γεννᾶται τὸ αἴσθημα ἡ δ' ἐκ ταύτης ἀπότοκος ἴδεατὴ παράστασις ὡσπερ καὶ πᾶσαι ἡμῶν αἱ ἴδεαι ἡ λεκτικαὶ παραστάσεις ἀναθρώσκουσιν ἐκ τῶν ἀμοιβαίων πολώσεων ἡ συζεύξεων τοῦ μετωπιαίου κέντρου πρὸς διάφορα μνημονικὰ κέν-

τρα, συνεργούσης ἀείποτε τῆς χ οὐσίας κατὰ τὰ ἐν οἰκείῳ τόπῳ εἰρημένα (πρβλ. περὶ πολώσεως τῶν μορίων τῶν τε διηλεκτρικῶν τῶν τε καλῶν ἀγωγῶν Faraday παρὰ K. Μαρουδῆ, ἢ τηλεγραφία, 1900, τεῦχ. 2ον, §§ 68 καὶ 69 σ. 181—4).

152. Γεγονότα μαρτυροῦντα τὴν κατὰ φύσιν συνεργὸν παρέμβασιν τῶν προμετωπιαίων λοβῶν ἐν ταῖς πράξεσι τῆς νοήσεως.

Τὰ πολυπληθῆ καὶ ἀγαμφισθήτητα γεγονότα καταστροφῆς τοῦ μὲν ἢ τοῦ δὲ προμετωπιαίου λοβοῦ ἐκ τυχαίων ἢ παθολογικῶν βλαβῶν ἢ καὶ μερικῆς καταστροφῆς ἀμφοτέρων τῶν λοβῶν, μεθ' ᾧς καταστροφὰς διεσώθησαν αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις, φαίνονται μαρτυροῦντα τὴν κατὰ φύσιν συνεργὸν παρέμβασιν τῶν προμετωπιαίων λοβῶν ἐν ταῖς πράξεσι τῆς νοήσεως καὶ βουλήσεως, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ διτε μετὰ βλάβην εύρεται ἢ μή, ἢ ἀλώβητος ἐναπολειφθεῖσα ἐγκεφαλικὴ οὐσία, δι' ἣς τὸ ἐγώ ἔξωτερικεύει ἐαυτό, δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ λειτουργικῶς τὴν κατεστραμμένην ἄνευ προηγουμένης τινὸς νέας ἀγωγῆς.

Τῆς χώρας ταύτης τοῦ ἐγκεφαλικοῦ φλοιοւ δυνατὸν εἰπεῖν πάντα τὰ μόρια προστανταὶ τῶν φαινομένων τῆς σκέψεως, τῆς βουλήσεως καὶ τῆς συναισθήσεως (Viault. 885. πρβλ. καὶ H. v. Schöler, Kritik. der wissenschaftlichen Erkenntnisse, S. 299). διαφέρει δ' αὕτη κατὰ τοῦτο καὶ πάντων τῶν λοιπῶν αἰσθητηρίων καὶ μνημονικῶν τοῦ λόγου κέντρων τῆς φλοιώδους οὐσίας, ὡν βλαπτομένων, παύεται μόνη ἢ κατηγορία τῶν παραστάσεων, ὡν ἔκαστον κέντρον προσταταῖ.

153. Ἡ ἐγκεφαλικὴ ἐνέργεια εἴνε ἐνσυνείδητος ἢ ἀσυνείδητος.

'Ανακλαστικαὶ πράξεις.

Ἡ ἐγκεφαλικὴ ἄρα ἐνέργεια εἴνε ἐνσυνείδητος ἢ ἀσυνείδητος καθ' ὃσον ὁ μετωπιαῖος φλοιὸς ὁ ἐν τῷ προσθίῳ συνδετικῷ κέντρῳ τοῦ Flechsig, τῷ χωρίζοντι τὴν ἀπτικὴν χώραν ἀπὸ τῆς ὀσφρητικῆς, ἐν φενεδράζεται κατὰ Flechsig ἢ συνείδησις τῆς προσω-

πικότητος (πρβλ. Κατσαρ. Παθολογίαν τῶν νεύρων, τόμ. Β', σ. 94), μεσολαβεῖ ἢ οὐ πρὸς ἐπεξεργασίαν τῶν ἐντυπώσεων (§§ 61 — 64), ἀς προσκομίζουσι τοῖς αἰσθητηρίοις τοῦ φλοιοῦ κέντροις τὰ εἰδικὰ τῶν αἰσθήσεων νεῦρα (§ 80), καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν κινήσεων, ὅταν ἐνεργήσωσι τὰ φλοιοκινητικὰ κέντρα.

Θεωρητέας δ' ὡς ἀπλαῖ ἀνακλαστικαὶ πράξεις πάνθ' ὅσα πολυπλοκώτατα φαινόμενα παράγονται ἐν τῇ 2ῃ περιπτώσει.

Πᾶσαι αἱ ἐγκεφαλικαὶ αὗται πράξεις, αἵτινες ὑπῆρξαν ἐνσυνεδητοὶ καὶ συνήθως εἶναι τοιαῦται, δυνατὸν νὰ ἀποθῶσιν ἀσυνείδητοι διὰ τῆς ἔξεως, ἥτις αἵτινες ὑπῆρξαν ἐνσυνείδητοι: καὶ συνήθως, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποθῶσιν ἀσυνείδητοι διὰ τῆς ἔξεως, ἥτις ἐπὶ τέλους συνάπτει μεταξὺ αἰσθητικῶν καὶ κινητικῶν κέντρων τῆς φλοιώδους οὖσίας ὄργανικοὺς δεσμοὺς τοσούτῳ πλείονας καὶ ἐπιπλοκωτέρους, ὅσῳ μακροχρονιωτέρᾳ ὑπῆρξεν ἡ δι' ᾧς ἐκτήθησαν ἀγωγὴ καὶ ὅσῳ σπουδαιότερον ἐπέδρασεν ἡ βούλησις.

Αἱ ὄργανικαὶ δ' αὗται συζεύξεις τῶν ἐγκεφαλικῶν κέντρων αἱ ἀνατρέχουσαι μέχρι τῆς βρεφικῆς ἡλικίας καὶ ὑποθαλπόμεναι εἴτα διὰ διηνεκοῦς ἀσκήσεως συμβάλλονται μεγάλως εἰς τὴν ἐξεργασίαν τῆς σκέψεως καὶ εἰς τὴν ἔχφρασιν αὐτῆς διὰ τῆς λαλιᾶς καὶ τῆς γραφῆς (πρβλ. Viault et Jolyet, Φυσιολογία τοῦ ἀνθρώπου, σ. 884—886).

154. Τὰ ψυχικὰ κέντρα δὲν δύνανται νὰ λειτουργήσωσιν ἀνεξαρτήτως ἀλλαγῶν ἥτοι ἄνευ συνεργίας ἀλλαγῶν καὶ τοῦ κοινοῦ.

Εἴτε λοιπὸν ὁ ὄργανισμὸς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος θεωρηθῇ ὡς προϊὸν ἐγώσεως χημικῶν στοιχείων καὶ μοριακῆς αὐτῶν κινήσεως, ὅπερ ἀποκρούω, εἴτε προϊὸν τῶν χημικῶν στοιχείων καὶ τῆς χούσίας, ὅπερ κατὰ φιλοσοφικὴν ἀρχὴν καὶ πίστιν δοξάζω, τὰ ψυχικὰ κέντρα δὲν δύνανται νὰ λειτουργήσωσιν ἀνεξαρτήτως ἀλλαγῶν ἥτοι ἄνευ συνεργίας ἀλλαγῶν καὶ τοῦ κοινοῦ.

Ἐπομένως ἡ ἐνότης αὐτῶν καὶ δὴ συνεργασία εἶναι ἀπαραίτητος καὶ κατ' ἀκολουθίαν αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις δὲν εἶνε αὐθυπόστατοι καὶ αὐθύπαρκτοι, ἀλλὰ δυνατότητες, ίκανότητες μιᾶς καὶ τῆς

αὐτῆς οὐσίας (τῆς χ) ἐκφαινόμεναι (γεννώμεναι) διὸ ἐτέρας προσ-
φυοῦς πρὸς τοῦτο κατασταθεῖσης (τῆς ψ).

Αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις εἶνε, ἵνα εἰκονικῶς ὅμιλήσω, θυγατέρες τῶν
αὐτῶν γονέων τῆς χ καὶ τῆς ψ, ἐπεχουσῶν θέσιν τῆς μὲν πατρός,
τῆς δὲ μητρός· διὸ καὶ ἐκατέρα τριάς φέρει τοὺς χαρακήτρας τοῦ
έτερου τῶν γονέων.

155. Πῶς τὸ ἐγώ εἴξωτερικεύει ἑαυτόν.

ΑΙ ΨΥΧΙΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ.

Εἰς πόσας δύνανται νὰ συμπτυχθῶσιν·

Αἰσθησίς, νοῦς καὶ λόγος.

Τὸ ἐγώ ἔξωτερικεύει, ἔχοινει, ἐαυτὸ γιγνώσκον, συναισθανόμενον καὶ ἐπιθυμοῦν.

Καὶ τὴν μὲν πρώτην ἴδιότητα αὐτοῦ ἐκδηλοῖ τριχῶς : αἰσθανόμενον, γνοοῦν, λογιζόμενον, τὴν δὲ δευτέραν μονοεἰδῶς : συναισθάνομενον : καὶ τὴν τρίτην διττῶς : ἐπιθυμοῦν, βουλόμενον.

"Ομως δύνανται καὶ αἱ τρεῖς πρῶται ἐκφάνσεις τοῦ ἐγὼ καὶ αἱ δύο τρίται νὰ συμπτυχθῶσιν ἐκάτεραι εἰς μίαν· αἱ μὲν εἰς τὴν αἰσθησιν, αἱ δὲ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν· διότι ἐν μὲν τῇ αἰσθήσει ἀντιλήψει, συνειδήσει οὖσῃ τῆς ἀλλοιώσεως, τῆς διαθέσεως τοῦ ἐγὼ φύσει περιέχεται ὁ νοῦς, ἐν δὲ τῷ νῷ ὁ λόγος (πρβλ. καὶ Leopold Besser, *Was ist Empfindung?* S. 26—37), ἐν δὲ τῇ ἐπιθυμίᾳ, καταστάσει ψυχικῇ οὖσῃ, τεινούσῃ νὰ ἐπενέγκῃ ἑτέραν μὴ ὑπάρχουσαν φύσει περιέχεται ἡ βούλησις γνῶσις οὖσα τοῦ δυνατοῦ ἡ μὴ τῆς πραγματώσεως τῆς ἑτέρας ταύτης ψυχικῆς καταστάσεως.

Ούτω πᾶσαι αἱ ψυχικαὶ ἐννόμεις, ἀς ἡ γλῶσσα διακρίνει εἰς αἴσθησιν, συναίσθησιν, νοῦν, λόγον, ἐπιθυμίαν, φαντασίαν, μνήμην κτλ. (πρβλ. Wundt, Grundzüge der physiologischen Psychologie, I.S. 13) δύνανται χρίως νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τρεῖς, τάξιδες: τὴν αἴσθησιν, τὴν συναίσθησιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν.

Διέότι ή ἀντίληψις τῆς ἀλλοιώσεως τῆς γευρίνης οὐσίας τῶν αἰ-
σθητηρίων ὄργάνων καὶ τῆς φλοιώδος φαιστές οὐσίας τῶν ἡμισφαί-